

Opavská konferencia o ženských postavách v českej a slovenskej literatúre

V priebehu tohto roka sa konali dve konferencie o ženských postavách v českej a slovenskej literatúre a kultúre, v Banskej Bystrici (v máji) a v Opave (v septembri).

Organizátormi konferencie *Žena v českej a slovenskej literatúre* v Opave (14. – 15. 9. 2004) bola Katedra bohemistiky a knižovníctva Filozoficko-prírodovedeckej fakulty Slezskej univerzity v Opave a Katedra slovenského jazyka a literatúry Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Konferencia bola súčasťou 47. ročníka festivalu Bezručova Opava. Témou tohtoročných opavských kultúrnych podujatí bola *Žena v umení*. V rámci festivalu, ktorý trval celý september, sa uskutočnilo mnoho výstav, koncertov, filmových projekcií, divadelných predstavení, literárnych besied a stretnutí s umelcami, ako aj literárnovedná konferencia, ktorej sa zúčastnili vedci z Čiech, Slovenska, Poľska a Maďarska.

Väčšina príspevkov, ktoré zazneli na konferencii, reflektovala zobrazovanie ženských postáv v literatúre, ako aj tvorbu písanú ženami od polovice 19. storočia až po súčasnosť.

Staršej literatúre sa venoval Martin Golema, ktorý vo svojom príspevku prezentoval „*indo európsku vojnu funkcií*“ na príklade *Kosmasovej a Dalimilovej „dívčí války“*.

Irena Malec sa sústredila na motív ženy v súkromí a na verejnosti v poézii slovenských romantických básnikov. Marcin Filipowicz analyzoval spôsoby zobrazovania materstva, materskej lásky a bytia matkou i spisovateľkou v dielach slovenských a českých spisovateliek 19. storočia.

Príspevok Daniely Kodajovej: *Múzy – poetky – čitateľky v slovenskej literatúre na*

prelome 19. a 20. storočia otvoril tematiku venovanú ženským postavám na začiatku emancipačného hnutia na Slovensku. Citujúc archívne materiály, D. Kodajová predstavila obraz ženy kreovanej dobovou módou, tradíciou a spoločenskými požiadavkami (napr. Vajanského úvahy o ženách ideálnych a emancipovaných). Dana Kršáková sa sústredila na ženské časopisy v období slovenskej moderny a na zobrazovanie ženských postáv v próze I. Galla, I. Kraska a J. Jesenského. Tvorbe Ľudmily Podjavorinskej a Hany Gregorovej, otázkam manželstva, erotiky, detí, morálky, ako aj typom zobrazovaných hrdiniek sa venovali Milada Písková a Andrea Lobová. Bytie feministkou po česky, čiže hlavné ciele českých feministiek a ich realizáciu v každodennom živote zase prezentovala Drahomíra Vlašínová na príklade Alexandry Berkovej.

Peter Macho pátral vo svojom príspevku po stopách Jozefiny Marečkovej (pseudonym Puella Clastica) – zabudnutej spisovateľky, redaktorky a vydavateľky medzivojnového mesačníka *Bratislavská pošta*.

Využitie hudobného princípu v českej literatúre prezentoval František Všetíčka v príspevku *Čívero dob Terezy Novákové*. Jozef Tatar pripomenul tradičný motív básnika, ženy a lásky v tvorbe J. Smreka.

S istou nostalgiou si účastníci konferencie vypočuli príspevok Joanny Królak o žene v českej literatúre socialistického realizmu, zvlášť o zobrazovaní socialistickej lásky, manželstva, ideálnej ženy (traktoristky) a politického uvedomenia. Opačný pohľad na tú istú dobu predstavila Dorota Bielec na príklade analýzy diela zakázanej spisovateľky Evy Kantůrkovej.

Ivan Jančovič a Kristína Krnová sa venovali zobrazovaniu ženských postáv v slo-

venských prózach písaných mužmi (Ballom a Ballekom).

Ďalší tematický blok tvorili referáty o súčasnej slovenskej a českej próze písanej ženami. Eleonóra Krčméryová a Marta Součková analyzovali tvorbu V. Šikulovej, J. Blažkovej a J. Juráňovej. Poukázali na spôsob sebareflexie ženského subjektu a na príznačné témy a motívy v dielach týchto autoriek. Obraz ženy v súčasnej českej próze predstavila Ivana Kolářová na príklade tvorby Zdeny Frýbovej.

Posledný tematický blok bol venovaný poézii slovenských a českých autoriek. Slovenskú poéziu zastupovala tvorba Mily Haugeovej, ktorú interpretovala Anna Valcerová. Základné motívy poézie českých autoriek prezentoval Jiří Urbanec, ktorý poukázal o. i. na absenciu motívu materstva, epizáciu lyriky a zmierlivý tón súčasnej českej poézie. Libor Martinek sa zase sústredil na otázky tvorby národnostných menšín, na hľadanie vlastnej identity a na bytie medzi dvoma kultúrami, históriami a tradíciami. L. Martinek reflektoval tieto otázky na pozadí interpretácie tvorby Renáty Putzlacherovej, príslušníčky poľskej národnostnej menšiny v Českej republike.

Príspevky, ktoré odzneli na konferencii *Žena v českej a slovenskej literatúre*, poukázali na zmeny v zobrazovaní ženských postáv v literatúre a umení zvlášť v priebehu posledných 150 rokov a priniesli podnety pre ďalší výskum spôsobov zobrazovania žien v literatúre, ako aj literatúry písanej ženami.

Irena Malec

Pavol Dobšinský a jeho dedičstvo

V dňoch 22. až 24. septembra 2004 sa v Teplom Vrchu pri Drienčanoch pod záštitou Slavistického kabinetu SAV, Matice slovenskej, Ústavu etnológie SAV, Kabinetu divadla a filmu SAV a Slovenského komitétu slavistov konala vedecká konferencia o diele Pavla Dob-

šinského pod názvom Pavol Dobšinský a jeho dedičstvo (slovenské ľudové rozprávky a ich odkaz v dnešnej literatúre, kultúre a umení). Rôznorodosť zúčastnených odborníkov z viacerých výskumných oblastí napovedá, že zámerom usporiadateľov bolo poskytnúť komplexnejší pohľad na život a dielo tohto romantika s presahmi do súčasnosti. Ukázalo sa, že interdisciplinárny ráz podujatia nebol iba formálnym dôsledkom stretnutia rôzne zameraných odborníkov, ale splnil svoj cieľ. Z tohto hľadiska možno konferenciu hodnotiť ako mimoriadne prínosnú. Požiadavka a potreba interdisciplinárnej spolupráce ako podmienka úspešného a produktívneho výskumu (nielen predmetnej problematiky) bola účastníkmi niekoľkokrát zdôraznená. Jednotliví autori (Bartko, Gašparíková, Pácalová) pripomenuli, že vo viacerých oblastiach sú nedostatkom neuspokojivé výsledky a úroveň skúmanej problematiky. Práve stretnutia podobného charakteru majú potenciál napomôcť k zmene tohto stavu, a to otvorením vedných disciplín smerom k poznatkom z iných oblastí výskumu.

Väčšina príspevkov sa orientovala prednostne na Dobšinského prakticko-zberateľskú a edičnú prax a z nej plynúce dôsledky pre rôznorodé oblasti kultúry. Napr. hoci príspevkov hlavného usporiadateľa a organizátora, moderátora podujatia Jána Doruľa (*Náš vzťah k dedičstvu zachovanému v Dobšinského Povestiach*) vychádzal primárne z kultúrno-historického pohľadu na problematiku (odraz reality a jazyka v rozprávkach, ich „národný“ charakter, symbolika a posolstvo rozprávok), upozornil na lexikálnu stránku rozprávok – Dobšinského vedomé vnášanie archaizmov a dialektizmov do textov. V tejto súvislosti vyjadril nespokojnosť s úrovňou úprav Dobšinského rozprávok z lexikálneho hľadiska, kde pri tzv. jazykovej modernizácii dochádza k používaniu neadekvátnych slov, čím sa deformujú pôvodné významy. Doruľa upozornil aj na prínos Dobšinského pre formovanie spisovného jazyka a prínos rozprávkových zbierok pre jeho upevňovanie. K tejto problematike sa vyjadril aj Ladislav Bartko (*O účasti*